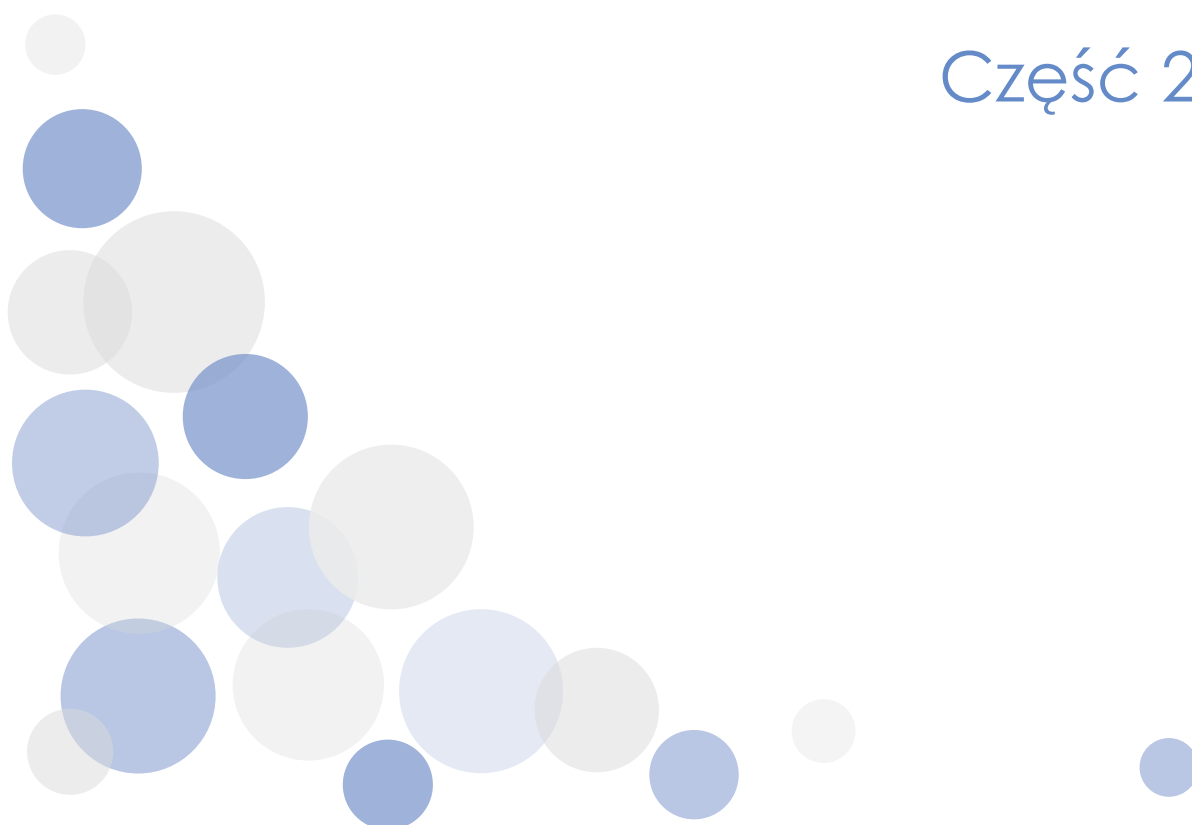

Elżbieta Michalak

Awans zawodowy nauczyciela
w świetle zmian prawnych –
zadania eksperta

Część 2

Nadzór merytoryczny
Wydział Współpracy z Placówkami Doskonalenia Nauczycieli
i Bibliotekami Pedagogicznymi
Iwona Konopka

Redakcja i korekta
Danuta Kownacka

Projekt okładki, redakcja techniczna i skład
Barbara Jechalska

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Warszawa 2024

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach licencji Creative Commons
Uznanie Autorstwa – Użycie Niekommercyjne (CC BY-NC)

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Szanowni Państwo,

niniejszy materiał informacyjny został przygotowany jako podsumowanie webinarów przeprowadzonych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji dla ekspertów do spraw awansu zawodowego nauczycieli. Obejmuje zakresem tematycznym czwarte i piąte (ostatnie) spotkanie z cyklu *Awans zawodowy nauczyciela w świetle zmian prawnych – zadania eksperta*¹.

Zebraliśmy i opracowaliśmy dla Państwa najciekawsze i najważniejsze pytania uczestników oraz zagadnienia, które zostały poruszone podczas panelu dyskusyjnego.

Mamy nadzieję, że poniższe opracowanie pomoże rozwiązać pojawiające się wątpliwości natury prawnej lub dotyczące praktyki pracy eksperta, a w efekcie ułatwi realizację zadań związanych z awansem zawodowym nauczycieli.

1. Czy komisja kwalifikacyjna/egzaminacyjna powinna zapewnić nauczycielowi możliwość przedstawienia prezentacji przygotowanej przez niego w programie komputerowym?

Organ, który powołał komisję egzaminacyjną lub komisję kwalifikacyjną, zapewnia jej obsługę administracyjno-biurową oraz pokrywa wydatki związane z jej działalnością. To nauczyciel decyduje, w jakiej formie przedstawi komisji swój dorobek zawodowy. Tym niemniej warto oprócz prezentacji multimedialnej przygotować prezentację w postaci tradycyjnej, choćby w jednym egzemplarzu, na wypadek braku prądu lub awarii projektora.

2. Jak oceniać czytanie z notatek przez nauczyciela podczas posiedzenia komisji egzaminacyjnej lub komisji kwalifikacyjnej?

Komisja egzaminacyjna i komisja kwalifikacyjna oceniają poziom spełnienia przez nauczyciela wymagań do uzyskania stopnia awansu zawodowego. Podczas oceniania komisja nie oddziela formy odpowiedzi od jej treści, czyli nie bez znaczenia dla całości pozostaje forma przekazu. Nauczyciel decyduje, w jaki sposób przedstawić spełnienie wymagań, aby jak najbardziej rzetelnie i interesująco zaprezentować to przed komisją. Jeżeli zdecydował, że będzie wszystko czytał, zapewne jest świadomy, iż ta forma przekazu może wydać się mało atrakcyjna, więc efekty jego działań nie zostaną przez komisję w pełni docenione.

¹ Tytuły poszczególnych webinarów: 1. *Awans na stopień nauczyciela mianowanego według dotychczasowych przepisów prawnych. Zadania eksperta*; 2. *Awans nauczyciela początkującego według przepisów prawnych obowiązujących od września 2022 r. Zadania eksperta*; 3. *Awans na stopień nauczyciela dyplomowanego według dotychczasowych przepisów prawnych. Zadania eksperta*; 4. *Awans na stopień nauczyciela dyplomowanego według przepisów prawnych obowiązujących od września 2022 r. Zadania eksperta*; 5. *Obserwacja zajęć i ocena pracy nauczyciela w aspekcie awansu zawodowego*.

3. Jeżeli nauczyciel rozpoczął awans na nauczyciela dyplomowanego od września 2023 r., to czy cały proces przebiega już według nowych zasad?

Nauczyciel mianowany przed 1 września 2022 r., który do 1 września 2022 r. nie rozpoczął stażu na stopień nauczyciela dyplomowanego, w okresie przejściowym może złożyć wniosek o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego na stopień nauczyciela dyplomowanego po przepracowaniu w szkole co najmniej 3 lat i 9 miesięcy od dnia nadania stopnia nauczyciela mianowanego (wymagany okres pracy w szkole skraca się o 2 lata), jeżeli odbył staż na stopień nauczyciela mianowanego w wymiarze 2 lata i 9 miesięcy.

Podstawa prawna: *Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw* (Dz.U. 2022 poz. 1730).

4. Nauczyciel uzyskał mianowanie wiele lat temu, jednak z różnych względów nie odbył stażu na nauczyciela dyplomowanego. Od czasu uzyskania mianowania przez tego nauczyciela jego aktywność zawodowa nie była związana jedynie ze szkołą. Mając na uwadze powyższe, jaki jest wymagany minimalny okres świadczenia pracy w szkole, aby ów nauczyciel mógł złożyć wniosek o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego na stopień nauczyciela dyplomowanego?

Nauczyciel ten powinien przepracować w szkole co najmniej 3 lata i 9 miesięcy od dnia nadania stopnia nauczyciela mianowanego. Do tego czasu wlicza się okresy zatrudnienia w szkole w wymiarze co najmniej ½ obowiązkowego wymiaru zajęć zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami. Nie wlicza się okresów nieobecności nauczyciela w pracy trwającej nieprzerwanie dłużej niż 30 dni, z wyjątkiem okresów urlopu wypoczynkowego.

Podstawa prawna: *Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw* (Dz.U. 2022 poz. 1730).

5. Czy mentor może być utożsamiony z doradcą metodycznym nauczyciela podczas obserwacji lekcji z arkuszem obserwacji?

Nauczyciel odbywający przygotowanie do zawodu ma obowiązek przeprowadzenia zajęć w wymiarze co najmniej 1 godziny w drugim roku przygotowania do zawodu w obecności: dyrektora szkoły, mentora, doradcy metodycznego lub nauczyciela-konsultanta, lub przedstawiciela organu sprawującego nadzór pedagogiczny, lub nauczyciela dyplomowanego, który naucza tego samego przedmiotu bądź prowadzi ten sam rodzaj zajęć w tej samej lub innej szkole. Wskazanie jednej z tych osób należy do kompetencji dyrektora. Zatem podczas obserwacji lekcji w drugim roku pracy mentor nie może zastąpić doradcy metodycznego.

Na potrzeby obserwacji zajęć w czwartym roku pracy dyrektor powołuje do komisji eksperta z listy ekspertów posiadających kwalifikacje z zakresu psychologii

albo pedagogiki, w tym pedagogiki specjalnej, lub nauczyciela mianowanego bądź dyplomowanego zatrudnionego na stanowisku psychologa, pedagoga lub pedagoga specjalnego w tej samej albo innej szkole. Powołuje również doradcę metodycznego lub nauczyciela-konsultanta, lub przedstawiciela organu sprawującego nadzór pedagogiczny, lub nauczyciela dyplomowanego, który naucza tego samego przedmiotu bądź prowadzi ten sam rodzaj zajęć, zatrudnionego w tej samej albo innej szkole. Jeżeli mentor spełnia wymienione warunki, może zostać powołany przez dyrektora do komisji zamiast doradcy metodycznego.

Podstawa prawna: *Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela* (t.j. Dz.U. 2023 poz. 984 ze zm.).

6. Gdy jest sporządzana ocena pracy nauczyciela ubiegającego się o awans, nauczyciel może wystąpić z wnioskiem o zasięgnięcie opinii doradcy metodycznego. Czy takie przypadki się zdarzają? Na czym powinien się opierać doradca spoza szkoły, w której uczy ten nauczyciel, podczas sporządzania opinii na temat pracy nauczyciela?

Nauczyciel doradca metodyczny, zanim wyda opinię, na pewno powinien obserwować kilka lekcji bądź kilkoro zajęć prowadzonych przez nauczyciela, zobaczyć warsztat pracy tego nauczyciela, przeanalizować jego udział w różnych formach doskonalenia zawodowego oraz jego umiejętność wykorzystania tej wiedzy i kompetencji w pracy z uczniami. Powinien odbyć konsultacje z nauczycielem, aby poszerzyć wiedzę na temat efektów jego działań, a także napotykanych przez niego trudności. Opinia powinna zawierać opis umiejętności metodycznych nauczyciela, umiejętności planowania, organizowania i badania efektów procesu dydaktyczno-wychowawczego, doboru i adaptacji programów nauczania oraz doskonalenia własnego warsztatu i podejmowania działań innowacyjnych.

Podstawa prawna: *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 maja 2019 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli* (Dz.U. 2019 poz. 1045 ze zm.).

7. Nauczyciel mianowany rozpoczął staż na stopień nauczyciela dyplomowanego 1 września 2017 r. Po dwóch latach stażu, tj. z dniem 1 września 2019 r., objął stanowisko dyrektora szkoły. Zgodnie z planem rozwoju zawodowego termin zakończenia stażu przypadał na 31 maja 2020 r. Czy do warunków, które dyrektor powinien spełnić, aby mógł złożyć wniosek o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego o awans na stopień nauczyciela dyplomowanego, należy co najmniej bardzo dobra ocena jego pracy? Jeśli tak, to za jaki okres powinna być wystawiona ta ocena?

To jest szczególny przypadek łączenia stażu nauczycielskiego oraz dyrektorskiego. Nauczyciel powinien uzyskać ocenę dorobku zawodowego za okres stażu (2 lata) po złożeniu sprawozdania do dyrektora szkoły. O ocenę pracy na stanowisku dyrektora należało wnioskować po roku pracy, czyli we wrześniu 2020 r. Dyrektor miał prawo złożyć

wniosek do organu nadzoru najpóźniej w ciągu 3 lat od uzyskania co najmniej bardzo dobrej oceny pracy.

Podstawa prawna: *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 lipca 2018 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli* (Dz.U. 2020 poz. 2200).

8. Czy choć obowiązują nowe przepisy dotyczące awansu zawodowego nauczycieli, terminy składania wniosków na stopień nauczyciela dyplomowanego pozostają bez zmian?

Nauczycielom, którzy złożą wnioski o podjęcie – odpowiednio – postępowania egzaminacyjnego lub postępowania kwalifikacyjnego do dnia 30 czerwca danego roku, właściwy organ wydaje decyzję o nadaniu lub o odmowie nadania stopnia awansu zawodowego w terminie do dnia 31 sierpnia danego roku.

Nauczycielom, którzy złożą wnioski o podjęcie – odpowiednio – postępowania egzaminacyjnego lub postępowania kwalifikacyjnego do dnia 31 października danego roku, właściwy organ wydaje decyzję o nadaniu lub o odmowie nadania stopnia awansu zawodowego w terminie do dnia 31 grudnia danego roku.

Należy zwrócić uwagę, że ocena pracy, co najmniej bardzo dobra, dokonana na potrzeby awansu na stopień nauczyciela dyplomowanego jest aktualna przez 1 rok.

Podstawa prawna: *Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela* (t.j. Dz.U. 2023 poz. 984 ze zm.).

9. Czy w przypadku nauczyciela przedszkola obserwacja zajęć przez dyrektora lub mentora, lub doradcę dotyczy tylko zajęć dydaktycznych, które trwają od 15 do 30 minut, czy wszystkich zajęć prowadzonych z grupą przedszkolną?

Obserwacja zajęć prowadzona przez dyrektora z pozycji nadzoru lub obserwacja doradczo-doskonająca prowadzona przez mentora nie muszą dotyczyć wyłącznie zajęć dydaktycznych. Obserwować można również inne rodzaje zajęć: wycieczki i ich organizację, spotkania z rodzicami, zajęcia otwarte dla rodziców, imprezy i uroczystości oraz ich przygotowanie itp.

10. Czy cele obserwacji zajęć powinny uwzględniać kierunki polityki oświatowej państwa?

Cele obserwacji nie muszą być sformułowane zawsze zgodnie z kierunkami aktualnej polityki oświatowej państwa. Cele obserwacji zajęć z udziałem komisji w przypadku nauczycieli początkujących są zawarte w rozporządzeniu o awansie zawodowym nauczycieli.

Podstawa prawna: *Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 6 września 2022 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego nauczycieli* (Dz.U. 2022 poz. 1914).

11. Czy podczas obserwacji dyrektor ma obowiązek uczestniczyć zawsze w całych zajęciach prowadzonych przez nauczyciela?

Podczas obserwacji dyrektor nie ma obowiązku uczestniczenia w całych zajęciach prowadzonych przez nauczyciela. Mając na uwadze cel obserwacji z pozycji nadzoru bądź w formule doradczo-doskonalącej, stosowana jest forma spaceru edukacyjnego, w ramach którego dyrektor może obserwować te same fragmenty lekcji prowadzonych przez różnych nauczycieli bądź różne fragmenty lekcji prowadzonych przez jednego nauczyciela w różnym czasie.

W przypadku obserwacji zajęć prowadzonych przez nauczyciela początkującego komisja powinna obserwować całe zajęcia.

12. Czy obserwacja incydentalna/interwencyjna zajęć (w odróżnieniu od obserwacji zapowiedzianej, do której nauczyciel się przygotowuje) może być uznana za obserwację zajęć w ramach obowiązkowego nadzoru pedagogicznego związanego z awansem zawodowym nauczyciela? Jak formalnie udokumentować taką obserwację?

Obserwacja zajęć incydentalna/interwencyjna, która z zasady nie jest zapowiedziana, nie powinna być wykorzystana w działaniach związanych z awansem zawodowym nauczyciela. Zajęcia obserwowane przez komisję w drugim i czwartym roku pracy nauczyciela powinny być przez niego zaplanowane i przygotowane. Celem takich obserwacji nie jest bowiem sprawdzenie, w jaki sposób nauczyciel reaguje na stres spowodowany niezapowiedzianą obecnością komisji podczas zajęć.

13. Czy dyrektor ma prawo zdecydować, że obserwacja zajęć przez komisję w związku z ubieganiem się nauczyciela o awans zawodowy na nauczyciela mianowanego może trwać dłużej niż 1 godzinę?

Nauczyciel odbywający przygotowanie do zawodu ma w drugim i czwartym roku przygotowania obowiązek przeprowadzenia zajęć w wymiarze co najmniej 1 godziny w obecności komisji powołanej przez dyrektora szkoły. O wymiarze zajęć decyduje dyrektor, który bierze pod uwagę potrzeby danego nauczyciela w zakresie doskonalenia umiejętności praktycznych.

Podstawa prawna: *Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela* (t.j. Dz.U. 2023 poz. 984 ze zm.).

14. Gdzie w przepisach prawa można odnaleźć szczegółowe wytyczne dotyczące prowadzenia obserwacji?

Informacje na ten temat można znaleźć w następujących aktach prawnych:

- *Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela* (t.j. Dz.U. 2023 poz. 984 ze zm.);
- *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe* (t.j. Dz.U. 2023 poz. 900 ze zm.);

- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego* (t.j. Dz.U. 2024 poz. 15);
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 6 września 2022 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego nauczycieli* (Dz.U. 2022 poz. 1914);
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 lipca 2018 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli* (Dz.U. 2018 poz. 1574 ze zm.);
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 25 sierpnia 2022 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli* (Dz.U. 2022 poz. 1822);
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek* (t.j. Dz.U. 2020 poz. 2198).

15. Gdzie można znaleźć arkusz obserwacji godny polecenia?

Przykłady arkuszy obserwacji zajęć oraz lekcji w szkole i w przedszkolu można znaleźć na stronach wielu ośrodków doskonalenia nauczycieli i kuratoriów oświaty. Udostępniają one nie wzory, tylko propozycje, które mogą posłużyć nauczycielowi do opracowania własnych, ciekawych rozwiązań. Można też sięgnąć po propozycje z portali oświatowych, lecz – jak wiadomo – one są najczęściej odpłatne.

Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 00, fax 22 345 37 70
e-mail: sekretariat@ore.edu.pl

www.ore.edu.pl

